

Barbara KONECKA-SZYDŁOWSKA
Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

SZANSE I ZAGROŻENIA ROZWOJU NOWO UTWORZONYCH MAŁYCH MIAST

OPPORTUNITIES OF AND THREATS TO THE DEVELOPMENT OF NEWLY FORMED SMALL TOWNS

ABSTRACT: In the years 1989–2010 a total of 82 small towns appeared in Poland. The newly formed towns contribute significantly to the country's urban settlement system since they account for 9.0% of all the Polish urban places. The research embraced small towns of up to 20 thousand population. It involved a survey analysis carried out in those established in the years 2009–2010. The respondents represented public administration institutions, schools of a variety of levels, as well as social, sporting, cultural and religious organisations and associations. The aim of the study was to seek an answer to the following cognitive questions: (1) What positive and negative features distinguish the towns? (2) What is the significance of the towns for their immediate surroundings? and (3) What is their future and what is their chance for further development?

KEY WORDS: new small towns, opportunities of and threats to development

Wprowadzenie

W okresie ostatniego dwudziestolecia (1989–2010) liczebność zbioru miast polskich zmienia się prawie corocznie. Powodem tych zmian jest powoływanie poprzez nadawanie praw miejskich coraz to nowych miast. W zdecydowanej większości przypadków dotyczy to procesu restytucji (przywrócenia) praw miejskich ośrodkom, które w przeszłości były już miastami. Proces ten jest nie bez znaczenia dla sposobu i cech organizacji terytorialnej Polski, zwłaszcza po 1989 r., w nowej sytuacji politycznej, przy zmianie warunków gospodarczych, reguł polityki komunalnej, wzroście znaczenia struktur samorządowych oraz zmianie zasad polityki regionalnej (Drobek 2002).

Zagadnienia dotyczące miast nowych i restytucji praw miejskich stały się już przedmiotem badań podejmowanym przez wielu autorów w pracach z zakresu geografii miast. Należy wymienić m.in. prace: Szlachty (1984), Jelonka (1989), Gryszkiewicz, Kaczmarek, Liszewskiego (1989), Drobka (1996, 1999, 2002), Szymańskiej (1988, 1996),

Szmytkiego (2003), Krzysztofika (2005, 2006), Najgrakowskiego (2009), Szmytkiego i Krzysztofika (2011), Koneckiej-Szydłowskiej (2011).

Proces umiastowienia nie miał charakteru równomiernego i był zmienny w czasie. Rozkład terytorialny nowo utworzonych w latach 1989–2010 miast nie jest regularny. Widoczna jest wyraźna ich koncentracja w południowo-wschodniej części Polski. W układzie regionalnym kraju wydzielić można województwa charakteryzujące się dużą liczbą nowo utworzonych miast: śląskie (12), małopolskie (11), mazowieckie (8), świętokrzyskie (8) oraz regiony, w których powstały tylko dwa nowe miasta: województwa lubuskie, kujawsko-pomorskie, opolskie i wielkopolskie (na podstawie danych GUS).

W okresie ostatniego 20-lecia powstały w Polsce 82 miasta, w tym 81 należało do klasy małych miast, liczących do 20 tys. mieszkańców (bez ośrodka Rydułtowy liczącego 22 tys. osób). Nowo utworzone miasta mają znaczący udział w miejskiej sieci osadniczej kraju, gdyż stanowią 9,0% ogółu miast Polski (według danych GUS). Jest to wartość, na podstawie której można stwierdzić, że okres transformacji stanowi jeden z ważniejszych przedziałów rozwoju miast w Polsce w okresie ostatnich 800 lat (Krzysztofik 2005, 2006). W pierwszym 10-leciu transformacji powołano większość miast – były to 53 miasta, tj. 65% ogółu nowo utworzonych. Najwięcej miast powstało w 1993 i 1994 roku, odpowiednio 10 i 12.

Ponieważ głównym celem artykułu jest analiza szans i zagrożeń rozwoju nowo utworzonych małych miast, przeto sformułowano następujące pytania poznawcze: 1. jakie są pozytywne i negatywne cechy wyróżniające miasta, 2. jakie jest znaczenie miast dla najbliższego otoczenia, 3. jaka jest przyszłość miast i co stanowi szansę ich dalszego rozwoju? Określone pytania poznawcze wyznaczają części problemowe artykułu.

Szczegółowej analizie poddano nowe małe miasta powstałe w latach 2009–2010. Podstawę opracowania stanowią wyniki badań ankietowych, które przeprowadzono w tych ośrodkach. Łącznie uzyskano 180 ankiet¹ (ankiety wysłano drogą pocztową). Respondenci reprezentowali instytucje administracji publicznej (urzędy miasta i gminy), szkolnictwo różnego poziomu, organizacje i stowarzyszenia społeczne, sportowe, kulturalne i religijne. Wśród respondentów przewagę miały kobiety (62%), dominowali respondenci w wieku 40–49 lat (33%) i z wykształceniem wyższym (64%).

Charakterystyka nowych miast

W latach 2009–2010 na mapie Polski pojawiło się 11 nowych miast, które objęto badaniami ankietowymi. W 2009 r. powstało 5 miast, były to: Bobowa i Szczucin w województwie małopolskim, Krynki i Michałowo w województwie podlaskim oraz Brzostek w województwie podkarpackim. W 2010 r. powstało 6 miast i były to: Kołaczyce i Przecław w województwie podkarpackim, Łaszczów w województwie lubelskim,

¹ Przeciętnie z każdego ośrodka uzyskano 18 ankiet (żadnej ankiety nie uzyskano z Przecławia), liczba ta wahała się od 2 i 5 ankiet w Radłowie oraz Krynkach i Łaszczowie do 39 w Michałowie.

Radłów w województwie małopolskim, Szepietowo w województwie podlaskim oraz Tychowo w województwie zachodniopomorskim (rysunek 1). Zgodnie z tendencjami krajowymi, nowe miasta (poza Tychowem) położone są w Polsce południowej i wschodniej. Do podstawowych czynników rzutujących na nierównomierny rozkład nowych miast w Polsce można zaliczyć: 1. zróżnicowaną gęstość sieci osadniczej, która powoduje, że różne części kraju w odmiennym stopniu są nasycone ośrodkami miejskimi, a nadawanie praw miejskich jest elementem polityki zmniejszania tych dysproporcji, 2. nierównomierny rozkład przestrzenny byłych miast, najczęściej znajduje się w centralnej i południowo-wschodniej Polsce, 3. koncentrację miast i osiedli, które utraciły swą samodzielność w wyniku włączenia do większych ośrodków (proces ten zachodzi na terenie województwa śląskiego), 4. nierównomierne zainteresowanie władz lokalnych i wojewódzkich uzyskaniem przez ośrodki praw miejskich (por. Drobek 1999, 2002).

Miasta objęte badaniami należą do klasy wielkościowej liczącej do 5 tys. mieszkańców, a średnia liczba mieszkańców wynosi 2600 osób (tabela 1). Miejscowości, które

Rys. 1. Nowe miasta w Polsce powstałe w latach 2009–2010

Źródło: Opracowanie własne.

Położenie geograficzne i ludność miast nowo utworzonych w latach 2009 i 2010

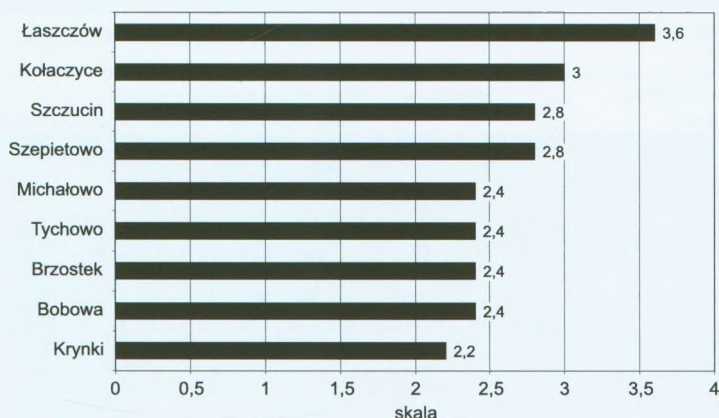
Miasto, okres praw miejskich	Województwo, powiat	Liczba ludności miasta w 2009	Liczba miast w powiecie stan 1 stycznia 2010	Udział ludności miasta w ogóle ludności miejskiej powiatu w %	Liczba ludności gminy miejsko- wiejskiej	Ludność gminy na 1 km ²	Udział ludności miasta w ogóle ludności gminy w %
Nowe miasta powstałe w 2009							
Bobowa 1339–1934	małopolskie gorlicki	3058	3	8,5	9310	187	32,8
Brzostek 1367–1934	podkarpackie dębicki	2619	3	4,9	13070	107	20,0
Krynki 1509–1950	podlaskie sokólski	2595	4	8,8	3248	20	80,0
Michałow po raz pierwszy	podlaskie białostocki	3390	9	6,3	7141	17	47,4
Szczucin 1780–1934	małopolskie dąbrowski	4206	2	26,7	13317	111	31,6
Nowe miasta powstałe w 2010							
Łaszczów 1549–1870	lubelskie tomaszowski	2202	3	9,1	6380	50	34,5
Kończone 1354–1919	podkarpackie jasielski	1407	2	3,7	8960	147	15,7
Przeclaw 1471–1919	podkarpackie mielecki	1599	3	2,4	11199	83	14,3
Radłów po raz pierwszy	małopolskie tarnowski	2741	7	11,5	9727	113	28,2
Szepietowo po raz pierwszy	podlaskie wysokomazowiecki	2311	3	14,0	7349	48	31,4
Tychowo po raz pierwszy	zachodniopomorskie białogardzki	2486	3	7,6	7043	20	36,3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

w badanym okresie uzyskały prawa miejskie, posiadały w większości przypadków w przeszłości prawa miejskie (w tych ośrodkach nastąpiła restytucja owych praw).

Nowe miasta odgrywają różną rolę w procesach urbanizacyjnych danego powiatu i gminy (tabela 1). Przykładowo, Michałowo jest dziewiątym miastem powiatu białostockiego i skupia 6,3% ludności miejskiej tego powiatu. Szczucin, który jest drugim miastem powiatu dąbrowskiego, skupia aż 26,7% ludności miejskiej, a Kołaczyce, będące drugim miastem powiatu jasielskiego, skupiają zaledwie 3,7% ludności miejskiej tego powiatu. W skali poszczególnych gmin również widoczne są duże dysproporcje. Udział ludności Krynek wśród ogółu ludności gminy wynosi 80%, podczas gdy analogiczny udział Przecławia i Kołaczyc kształtuje się odpowiednio na poziomie 14,3% i 15,7%.

W opinii ankietowanych mieszkańców ogólny poziom miejskości nowych miast, w skali od 1 (najniższy poziom) do 5 (najwyższy poziom), nie jest wysoki i przyjmuje przeciętnie wartość 2,7. Poziom miejskości jest wypadkową subiektywnej oceny respondentów na temat zabudowy i układu urbanistycznego ośrodka, struktury gospodarki, stylu życia mieszkańców i przeszłości historycznej. W układzie poszczególnych miast najwyżej oceniono poziom miejskości Łaszczowa (3,6), a najniżej Krynek (2,2). W pozostałych miastach wartość poziomu miejskości wynosi od 2,4 do 3,0 (rysunek 2).

Rys. 2. Poziom miejskości nowo utworzonych miast w skali od 1 do 5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych (bez Przecławia – brak ankiet i Radłowa – otrzymano tylko 2 ankiety).

Cechy wyróżniające nowe miasta

Przeprowadzone badania pozwoliły ustalić, jakie są – zdaniem mieszkańców – najważniejsze pozytywne i negatywne cechy wyróżniające dany ośrodek. Wskazane cechy pozytywne mogą być traktowane jako szanse rozwoju (lub czynniki rozwoju), natomiast negatywne cechy utożsamia się z zagrożeniami rozwoju (lub barierami rozwoju) miasta. Tabela 2 zawiera wykaz najczęściej wskazywanych cech pozytywnych i negatywnych

charakteryzujących badane miasta. W odniesieniu do każdego ośrodka liczba najczęściej wskazywanych cech zawiera się w przedziale od 1 do 3.

Tabela 2

Cechy pozytywne (szanse rozwoju) i negatywne (zagrożenia rozwoju) nowego miasta

Cechy pozytywne	Miasto	Cechy negatywne
Wyrób koronki klockowej. Synagoga i cmentarz żydowski. Dobrze rozwinięta edukacja	Bobowa	Brak infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej. Duży ruch samochodowy
Ładny krajobraz i położenie. Zadbany rynek	Brzostek	Bezrobocie. Brak oferty kulturalnej. Brak chodników, zły stan dróg
Rynek z ratuszem. Zabytkowy kościół	Kończycze	Brak miejsc pracy i bezrobocie. Droga krajowa przebiegająca przez centrum miasta
Układ urbanistyczny (gwiazdzysty układ ulic)	Krynki	Mała liczba zakładów pracy. Zaniedbane zabytki
Zabytki	Łaszczów	Słaba integracja ludności. Ruiny synagogi. Słabo rozwinięta infrastruktura techniczna
Porządek i dobry stan ulic. Lesistość okolic	Michałow	Brak miejsc pracy i bezrobocie
Infrastruktura kolejowa. Dworzec kolejowy	Szepietowo	Mała liczba zakładów pracy. Słabo rozwinięta infrastruktura techniczna
Muzeum drogownictwa. Zabytkowy kościół. Most na Wiśle	Szczucin	Zanieczyszczone środowisko przez byłe zakłady azbestowe. Niedorozwój infrastruktury drogowej
Głaz narzutowy Tryglaw	Tychowo	Stara zabudowa popegeerowska. Brak pracy i bezrobocie

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych (bez Przecławia – brak ankiet i Radłowa – otrzymano tylko 2 ankiety).

Jako najbardziej charakterystyczne pozytywne cechy nowych miast wskazywano zdecydowanie najczęściej wybrane elementy zabudowy miasta lub całe układy urbanistyczne. Należą do nich: obiekty zabytkowe o funkcjach sakralnych (np. kościoły w Kończycach i Szczucinie, synagoga i cmentarz w Bobowej), obiekty o funkcjach muzealnych (np. Muzeum Drogownictwa w Szczucinie (fotografia 1) czy miejskie układy urbanistyczne (np. zabudowa rynku w Brzostku, Kończycach czy gwiazdzysty układ ulic w Krynkach). Pojedyncze wskazania odnosiły się do walorów przyrodniczych (np. głaz narzutowy Tryglaw na cmentarzu w Tychowie, lesistość okolic Michałowa) czy do historii i tradycji lokalnej (kultura żydowska i wyrób koronki klockowej w Bobowej (fotografia 2)). Pozytywnie oceniano wybrane elementy infrastruktury technicznej (infrastrukturę kolejową w Szepietowie i most na Wiśle w Szczucinie). Tylko w przypadku Bobowej podkreślono wysoką jakość infrastruktury społecznej w postaci szkolnictwa ponadgimnazjalnego.

Fot. 1. Bobowa – pomnik koronczarki na rynku

Źródło: Zdjęcie wykonane przez autorkę.

Fot. 2. Szczucin – Muzeum drogownictwa

Źródło: Jak przy fot. 1.

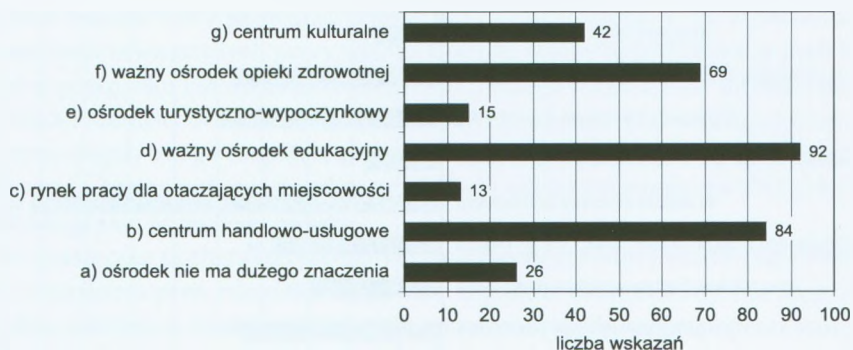
Cechy negatywne wskazywane przez respondentów źle wpływają na rozwój miast. Najczęściej zwracano uwagę na brak na lokalnym rynku pracy przedsiębiorstw i instytucji, w których mieszkańcy mogą znaleźć zatrudnienie. Następstwem takiej sytuacji jest występowanie bezrobocia (np. Brzostek, Kołaczyce, Krynki, Michałowo). W przestrzeni nowych miast widoczne są zaniedbania dotyczące infrastruktury technicznej; respondenci najczęściej wskazywali zły stan dróg i chodników w mieście (np. Brzostek, Szczucin) oraz brak obwodnicy skutkujący dużym natężeniem ruchu samochodowego w centrum miasta (np. Bobowa, Kołaczyce), zwracano również uwagę na zły stan budynków (np. Krynki, Łaszczów, Tychowo). Ze społecznego punktu widzenia zagrożeniem rozwoju Łaszczowa jest słaba integracja miejscowej ludności, natomiast w Szczucinie negatywnie oceniano wpływ na środowisko przyrodnicze wieloletniego funkcjonowania w mieście zakładów azbestowych.

Znaczenie nowych miast dla najbliższego otoczenia

Miasto jest nie tylko miejscem zaspokajania potrzeb mieszkańców otaczających obszarów wiejskich, ale również jego obecność staje się czynnikiem aktywizacji społeczno-gospodarczej tych obszarów. Kondycja małych miast przekłada się na rozwój obszarów otaczających i odwrotnie, rozwój miasta ze względu na ścisłe powiązania z otoczeniem nawiązuje do przemian w tym otoczeniu. Rozwój relacji między miastem a jego otoczeniem podlega nieustannej ewolucji. Decydującą rolę w rozwoju powiązań ma jednak samo miasto i jego możliwości zaspokajania potrzeb mieszkańców otaczającego obszaru.

Niewątpliwie jedną z najważniejszych funkcji, przez którą miasto ma wpływ na otaczający obszar, jest jego funkcja administracyjna. Funkcja ta „odgórnie” wytwarza powiązania między miastem i otoczeniem. Funkcja administracyjna stymuluje rozwój powiązań komunikacyjnych, handlowych i usługowych oraz społecznych (Matczak 2002).

W opinii ankietowanych mieszkańców nowe miasta w odniesieniu do otaczających je obszarów wiejskich pełnią trzy podstawowe funkcje (por. rysunek 3). Dwie z tych funkcji dotyczą świadczenia usług publicznych: 1. w zakresie usług edukacyjnych (92 wskazania, tj. 50% ogółu ankietowanych) oraz 2. w zakresie ochrony zdrowia (69 wskazań). Kolejna funkcja wiąże się z realizacją na rzecz najbliższego otoczenia zadań w zakresie handlu i usług (84 wskazania). Według respondentów, mniejsze jest znaczenie nowych miast jako ośrodków kultury (42 wskazania). Badania wykazały, że nowe miasta nie pełnią roli ośrodków aktywizacji społeczno-gospodarczej obszarów wiejskich w zakresie rynku pracy (13 wskazań) oraz nie są postrzegane jako ośrodki turystyczno-wypoczynkowe, choć niektóre z nich takie walory posiadają. Należy również zaznaczyć, że zdaniem relatywnie dużej grupy respondentów (26 wskazań) nowe miasta dla obszarów otaczających nie mają dużego znaczenia i tym samym nie stymulują rozwoju żadnych powiązań społeczno-gospodarczych.

Rys. 3. Znaczenie nowo utworzonych miast dla najbliższego otoczenia według oceny badanych

Źródło: Jak w rys. 2.

Z punktu widzenia kształtowania się powiązań ośrodków z najbliższym zapleczem szansą dalszego rozwoju nowych miast jest utrzymywanie i wzmacnianie funkcji w zakresie usług publicznych w dziedzinie edukacji i ochrony zdrowia oraz komercyjnych usług handlowych (zwłaszcza w najmniejszych miastach). Zagrożenie rozwoju wiąże się z występowaniem niedoboru miejsc zatrudnienia, co sprawia, że nowe ośrodki miejskie nie są postrzegane jako lokalne rynki pracy.

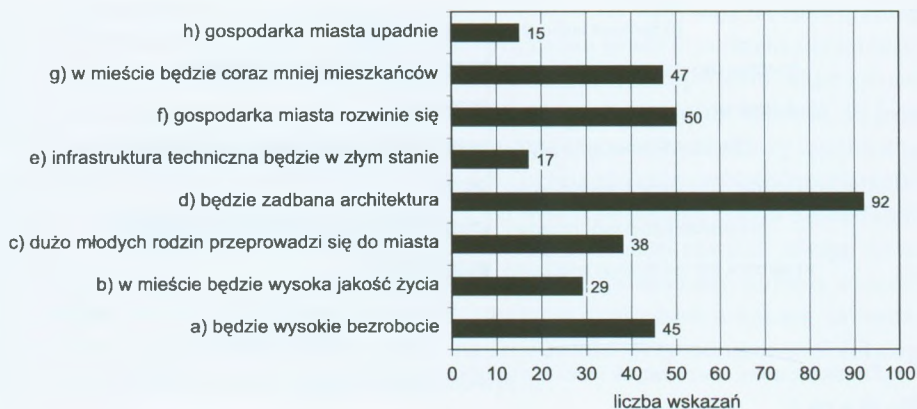
Przyszłość nowych miast

Zdaniem ankietowanych, uzyskanie statusu miejskiego stanowi impuls rozwojowy dla danej miejscowości i szansę na dalszy, bardziej dynamiczny rozwój. Do korzyści restytucji lub nadania praw miejskich mieszkańcy zaliczyli: większy prestiż miejscowości, napływ nowych inwestorów i większe możliwości korzystania z funduszy unijnych. Potwierdzeniem wypowiedzi respondentów są następujące cytaty:

„Mam nadzieję, że magiczne słowo «miasto» sprawi, że w Krynkach będzie lepiej – mówi zadowolona burmistrz nowego miasta, Jolanta Gudalewska. Głównym motywem przywrócenia praw miejskich była chęć powrotu do korzeni i historii oraz przywrócenie odpowiedniego statusu miejscowości, zwłaszcza, że zabudowa Krynek posiada wiele cech typowo miejskich, jak np. rondo, od którego odchodzi aż 12 ulic!” (<http://pl.wikinews.org>, TVN24, PAP, IAR, 2008).

„Uzyskanie praw miejskich to potwierdzenie wysiłku pokoleń i klucz do otwarcia wielu drzwi – uważa burmistrz Michałowa, Marek Nazarko. Chodzi głównie o zwiększenie atrakcyjności Michałowa. Sami mieszkańcy liczą, że wraz z Nowym Rokiem – dzięki miejskiemu statusowi – wzrośnie ich bezpieczeństwo” (<http://wiadomości.wp.pl>, TVN24, PAP, IAR, 2008).

Przeprowadzone badania wykazały, że pozytywne opinie mieszkańców na temat przyszłości nowych miast dotyczą tylko wybranych aspektów (rysunek 4). Zdaniem

Rys. 4. Przyszłość nowych miast według oceny badanych

Źródło: Jak w rys. 2.

respondentów, już sam proces przygotowań do uzyskania praw miejskich przyczynił się wyraźnie do poprawy wizerunku miasta, zwłaszcza w centrum, związanego ze stanem zabudowy i infrastruktury miejskiej. Ponad połowa respondentów (92 wskazania) twierdzi, że tendencja ta się utrzyma i za 10 lat nowe miasta będą się wyróżniały zadbaną architekturą. Prawie jedna czwarta respondentów uważa, że w przyszłości gospodarka miast rozwinie się (50 wskazań), ale nie na tyle, że zlikwidowany zostanie występujący obecnie problem bezrobocia. Do innych problemów, które mogą wystąpić za 10 lat zaliczono: odpływ mieszkańców, starzenie się społeczeństwa i niedostateczną poprawę warunków życia.

Podsumowanie

Proces umiastowienia związany z nadawaniem praw miejskich będzie trwał nadal. Z dniem 1 stycznia 2011 r. status miast otrzymało pięć miejscowości: Czyżew w województwie podlaskim, Gościno w województwie zachodniopomorskim, Nowe Brzesko w województwie małopolskim, Pruchnik w województwie podkarpackim i Wolbórz w województwie łódzkim. Tym samym liczba miast w Polsce wzrosła do 908. Nowe miasta leżą głównie w Polsce południowo-wschodniej i posiadały wcześniej prawa miejskie. Podkreślić jednak należy, że nie wszystkie starania ośrodkiem o otrzymanie statusu miasta kończą się sukcesem. Rada Ministrów może negatywnie rozpatrzyć wnioski o uzyskanie praw miejskich. Jest grupa ośrodków, która uzyskała prawa miejskie w wyniku kilkukrotnego ubiegania się o nie (np. Korfantów, Bodzentyn, Przecław) i grupa miejscowości, która nadal się o nie ubiega (np. Bnin czy Pszczew). Głównym powodem negatywnej decyzji Rady Ministrów w przypadku Bnina jest sytuacja wynikająca z podziału jednego miasta (Kórnik) na dwa inne (na terenie tej samej gminy).

Bnin jako miasto byłby jednostką pomocniczą gminy Kórnik i tak reprezentowaną w stosunkach zewnętrznych przez władze Kórnika (byłby to precedens w skali kraju). Z kolei w przypadku Pszczewa powodem negatywnego rozpatrzenia wniosku jest zbyt mała liczba ludności (1800 mieszkańców w 2009 r.) i małe poparcie społeczne. Inne przyczyny negatywnego rozpatrzenia wniosków dotyczą: zbyt małego potencjału gospodarczego, braku małomiasteczkowego układu urbanistycznego czy zbyt szerokiego określenia granic przyszłego miasta.

Byłe miasteczka są charakterystycznym elementem struktury osadniczej Polski. Korzyści z uzyskania praw miejskich mogą mieć charakter ekonomiczny. Dla kraju ważna jest pełna, nieuforna struktura hierarchiczna systemu osadniczego, poprzez który państwo organizuje i wypełnia swoje funkcje wobec obywateli (i odwrotnie); systemu, gdzie ośrodki lokalne i ich rozwój zajmują określone miejsce w sieci osadniczej. Pojawienie się nowego miasta wiąże się z szansą na wzbudzenie „syndromu ośrodka kluczowego”, czyli rozwoju miasteczka, indukującego procesy rozwojowe innych, sąsiednich miejscowości, położonych w strefie jego wpływów. Wypełnia ono także wszystkie te funkcje, które z różnych względów nie mogą być realizowane ani na wyższym, ani na niższym poziomie hierarchicznym (por. Drobek 2002, Cloke 1979, Pankau 1996).

Bibliografia

- Cloke P. J., 1979, *Key settlements in rural areas*, London.
- Drobek W., 1996, *Tryb formalny i praktyka nadawania praw miejskich w Polsce*, [w:] *Gospodarka, środowisko przyrodnicze, informacja*, red. S. Czaja i in. Ogólnopolska Konferencja Naukowa, Pokrzywna–Wrocław, s. 211–215.
- Drobek W., 1999, *Rola małych miast zdegradowanych w sieci osadniczej Śląska*, PIN Instytut Śląski w Opolu, Opole.
- Drobek W., 2002, *Polskie nowe miasta 1977–2001*, [w:] *Przemiany bazy ekonomicznej i struktury funkcjonalnej miast*, red. J. Ślodziak, Wyd. Uniwersytetu Opolskiego, Opole, s. 71–84.
- Gryszkiewicz J., Kaczmarek S., Liszewski S., 1989, *Nowe miasta jako przedmiot badań naukowych*, „Acta Universitatis Lodzensis, Folia Geographica” t. 11, s. 257–279.
- Jelonek A., 1989, *Nowe miasto w badaniach geograficznych*, „Acta Universitatis Lodzensis, Folia Geographica” t. 11, s. 289–293.
- Konecka-Szydłowska B., 2011, *Małe miasta nowo utworzone w procesie urbanizacji*, [w:] *Przemiany przestrzeni i potencjału małych miast w wybranych regionach Polski – z perspektywy 20 lat transformacji*, red. B. Bartosiewicz, T. Marszał, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, s. 9–25.
- Krzysztofik R., 2005, *Proces kształtowania się sieci miejskiej w Polsce w okresie od XIII do XX wieku*, „Czasopismo Geograficzne” t. 76, z. 4, s. 383–393.
- Krzysztofik R., 2006, *Nowe miasta w Polsce w latach 1980–2009. Geneza i mechanizmy rozwoju. Próba typologii*, Uniwersytet Śląski, Wydział Nauk o Ziemi, Sosnowiec.
- Najgrakowski M., 2009, *Miasta Polski do początku XXI wieku*, „Dokumentacja Geograficzna” t. 39, Warszawa.
- Matczak A., 2002, *Delimitacja zaplecza społeczno-ekonomicznego Łęczycy*, [w:] *Przemiany bazy ekonomicznej i struktury funkcjonalnej miast*, red. J. Ślodziak, Wyd. Uniwersytetu Opolskiego, Opole.
- Pankau F., 1996, *Współczesne determinanty rozwoju miast polskich – ustrój samorządowy i jego funkcjonowanie*, [w:] *Nowe uwarunkowania rozwoju i kształtowania miast polskich*, red. M. Kochanowski, Warszawa, s. 81–97.
- Szlachta J., 1984, *Kryteria nadawania praw miejskich*, „Miasto” z. 11, s. 18–19.

- Szmytkie R., 2003, *Próba zastosowania kryterium fizjonomicznego w procedurze nadawania praw miejskich*, „Czasopismo Geograficzne” t. 74, z. 4, s. 345–353.
- Szmytkie R., Krzysztofik R., 2011, *Idea miejskości w Polsce*, [w:] *Przekształcenia regionalnych struktur funkcjonalno-przestrzennych*, red. B. Namysłak, t. 2: *Zmiany funkcjonalno-przestrzenne miast i obszarów wiejskich*, Uniwersytet Wrocławski, Wrocław, s. 25–38. Rozprawy Naukowe Instytutu Geografii i Rozwoju Regionalnego nr 20.
- Szymańska D., 1988, *Nowe miasta w Polsce i ich struktura społeczno-ekonomiczna*, „Czasopismo Geograficzne” t. 77, z. 1–2, s. 69–82.
- Szymańska D., 1996, *Nowe miasta w systemach osadniczych*, Wyd. Uniwersytetu M. Kopernika, Toruń.

SZANSE I ZAGROŻENIA ROZWOJU NOWO Utworzonych MAŁYCH MIAST

ABSTRAKT: W latach 1989–2010 powstały w Polsce 82 miasta. Nowo utworzone miasta mają znaczący udział w miejskiej sieci osadniczej kraju, gdyż stanowią 9,0% ogółu miast Polski. Badaniem objęto małe miasta, liczące do 20 tys. mieszkańców. Podstawę analizy stanowią wyniki badań ankietowych, które przeprowadzono w małych miastach powstałych w latach 2009–2010. Respondenci reprezentowali instytucje administracji publicznej, szkolnictwo różnego poziomu, organizacje i stowarzyszenia społeczne, sportowe, kulturalne i religijne. Celem opracowania jest próba odpowiedzi na następujące pytania poznawcze: 1. jakie są pozytywne i negatywne cechy wyróżniające miasta, 2. jakie jest znaczenie miast dla najbliższego otoczenia, 3. jaka jest przyszłość miast i co stanowi szansę ich dalszego rozwoju?

SŁOWA KLUCZOWE: nowe małe miasta, szanse i zagrożenia rozwoju